СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 68. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 24-го березня, 1937. — VOL. XLV. No. 68. Jersey City, N. J., Wednesday, March 24, 1937. THREE CENTS

НАЙВИЩІ СУДДІ ПРОТИ РЕФОРМИ СУДУ

ВАШИНГТОН. — На переслуханню перед сенатським комітетом для судових справ велися дальші переслухання в справі пропонованої президентом Рузвелтом реформи найвищого суду. Сенатор Гвілер, демократ з Монтани, що був першим свідком з боку противників цеї реформи, прочитав лист, що його написав до нього Чарлз Гюз, начальник найвищого суду Злучених Держав про справу реформи суду.

У цьому листі Гюз збиває закиди, що мовляв, найвищий суд у теперішньому складі з 9 суддів не може сповняти вложеної на нього праці. З Гюзом годяться судді Брендайс і Вен Дівентер.

У своїх зізнаннях перед комітетом сенатор Гвілер заявив, що плян реформи суду не вийшов від самого президента Рузвелта, але від „молодих людей" у його оточенню. Мовляв, президент не порозумівався в цій справі з провідниками більшости в конгресі. Сенатор радив президентові згодитися на пропозицію перевести реформу суду дорогою поправки до американської конституції.

Виступ членів найвищого суду видимо заскочив адміністрацію. Президент сподівався, що найвищі судді не будуть підчас дебати висказувати своїх поглядів. Кажуть, що ґенеральний прокуратор Комингз уже прилагоджує відповідь на лист Гюза.

Того самого дня Джан Гесин Кларк, одинокий живучий бувший суддя найвищого суду, виступав у Сан Дієго, в Каліфорнії, з публичною промовою на радіо в справі найвищого суду. Суддя говорив лише про питання, чи конгрес має право ухвалювати таку реформу, яку пропонує президент Рузвелт. Кларк каже, що конгрес таке право має та що така ухвала була би правна.

ДІТРОЙТСЬКІ ЮНІСТИ ДОБИВАЮТЬСЯ ПРАВА ЗБОРІВ.

ДІТРОЙТ. — Юнія автомобільних робітників, „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка", хотіла відбути в вівторок масове віче в справі страйку на Кедилек Сквері, що лежить у середині міста. Міська рада рішила відмовити дозволу на це віче, бо, мовляв, така демонстрація спаралізувала би весь рух, котрий у цей час дуже великий. Заборона ще гірше загострила положення в місті й зробила ситуацію ще більше напруженою. Міський посадник Кузенс облекшив дещо це напруження, даючи дозвіл на віче під умовою, що воно відбудеться в три чверти на 6-ту годину.

ЗАКИДУЮТЬ ПІДПРИЄМСТВУ КРАЙСЛЕРА „ЧОРНУ ЛІСТУ".

ДІТРОЙТ. — На переговорах між представниками автомобільного підприємства Крайслера й представниками юнії „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка" Гомер Мартин, предсідник юнії, предложив фотографічні знимки рекордів підприємства на доказ, що підприємство удержує „чорні лісти", себто викидає з праці робітників, які стоять за робітничу юнію.

Мартин далі закидував підприємству Крайслера, що воно поламало закон Вагнера та що воно закрило ці факти „чорної лісти" перед сенатським комітетом Ля Фолета, що розсліджує шпигунство підприємців проти робітників.

ПОЛІЦІЯ ВИКИДАЄ СИДЯЧИХ СТРАЙКАРІВ.

ДІТРОЙТ. — Поліція викинула сидячих страйкарів з друкарні підприємства „Томас П. Генрі Ко." та з канцелярії окружного бюра допомоги. Всім страйкарам дозволено піти домів.

СТРАЙК У ПРОВІДЕНСІ СКІНЧИВСЯ ПІДВИШКОЮ ЗАПЛАТИ.

ПРОВІДЕНС (Ровд Айленд). — Одноденний страйк крамничної служби в місті скінчився в понеділок, як власники крамниць предложили службі підвишку робітничої заплати й признання їх юнії.

ГРАБІЖ З РАБУНКОМ.

ПЛЕЙНФІЛД (Ню Джерзі). — Два робітники крамниці хатньої обстанови, заставши рано крамницю закриту, пішли до дому власника. Зайшовши до хати, вони застали там 60-літню Силію Кадеш, жінку власника, неживу, а її 23-літню дочку тяжко покалічену. Вони видимо були ограблені, а грабіжник, заскочений жінками, побив їх обох до безтями.

Поліція арештувала потім Дорена Ровча, трицять-кілька-літнього мурина. Прокураторія каже, що Ровч уже признався до вбивства.

ВБИВСТВА СЕРЕД ДІТЕЙ.

ЕНГЕЛВУД, Н. ДЖ. — Еван Ерл, 14-літній школяр, пострілив з мисливської рушниці, з якою він полював на сови, свого шкільного товариша, 14-літнього Доналда Пірсона. Раненого відставлено до шпиталя, але він скоро потім помер.

Ерл каже, що підчас переговорів з товаришом, Ерл пошпотався, при чому його рушниця випалила сама. Цілий ладунок рушниці попав товаришеві в шию.

У Патерсоні, в цьому самому стейті, 7-літній Пієр Койстра застрілив з рушниці, котрої він уживав для полювання на круки, свого 7-літнього товариша Джейкоба Вен Дейла. Він прицілився жартом до товариша й, як каже, зовсім не хотячи потягнув за язичок рушниці. Як хлопця привезено до шпиталя, він уже не жив.

ТРАГІЧНА СВАРКА.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Антоні Дорці, що живе в Спрінгфілді, Месечусетс, зайшов тут до пані Софії Каліґаріс, у котрої він давніше жив у комірним, та домагався від неї пожички в сумі сто долярів. Коли вона не хотіла йому дати цеї суми, він просив її за 50 долярів. Вона сказала йому їхати по ці гроші до Греції. Улючений на ці слова Дорці кинувся до пані Каліґаріс і став її душити за горло. Її 10-літній синок кинувся боронити матір. Дорці схопив дитину й викинув через вікно на подвіря, а потім сам кинувся за ним. У шпиталі лікарі ствердили, що Дорці згинув на місці, а дитина небезпечно побита.

ЗАМІСЦЬ ЗОЛОТА — ГРАНАТИ.

В маєтку Єжево під Тикоцином білостоцького повіту склалася трагічна подія при гляданнях у замуленій та заросій саджавці. Один бувший вояк оповідав, що підчас відвороту большевиків у 1920 р. польський відділ здобув скриню, наповнену золотими рублями. Однак цей відділ мусів негайно завернутись і тому здобуту скриню затопив у згаданій саджавці. Тепер цей вояк почав при помочі робітників глядати за скринею. Золота не знайшли, тільки 6 артилерійських гранат. Один робітник, 18-літній Болеслав Домбровський почав необережно орудувати гранатою і спричинив вибух, що обірвав йому обі руки і випалив очі. Раненого в безнадійному стані відставили до Білостоку.

95 ТИСЯЧ ВОЯКІВ ПРОПАЛО.

Команда німецької армії видала офіціяльний звіт, що 95,000 німецьких вояків, які пропали без вістки підчас світової війни, слід уважати неживими.

БАЛАКУЧІСТЬ ЖІНКИ ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

Грецькі часописи подають вістку про самогубство якогось Пассіса, що залишив лист до влади, подаючи, мотиви, які спонукали його до самогубства. Він написав, що мусить скінчити з життям, бо доводила його до розпуки балакучість жінки.

З ЕСПАНСЬКОЇ ВІЙНИ.

СЕВІЛЛЯ. — Революційний ґенерал Квієппо де Ляно заявив чужим кореспондентам, що вістки, які поширюють по світі марксисти неначебто революціонери приміновали до цивільного населення терор, є брехливі. Населення вітає революціонерів радо і як найкращий доказ, що за ними є широке населення може послужити факт, що здобувши дане місто революціонери відразу передають його місцевій цивільній владі залишаючи там мало військової залоги.

КНИЖКА ЗАБОРОНЕНА В АВСТРІЇ.

Австрійський уряд заборонив розповсюднювати на терені Австрії книжку Анни Вітек п. з. „Цікаві ревеляції про ц. к. стару Австрію". Книжка вийшла накладом одної видавничої фірми в Мінхені.

КРАВ ДОЛЯРИ З ЛИСТІВ.

У Струсові теребовельського повіту арештовано і відставлено в розпорядження городського суду в Теребовлі контрактового урядовця, 28-літнього Доміника Шозду під закидом крадежі долярів із грошевих листів. Шозда признався, що присвоїв собі 50 долярів від травня 1936 р.

НОВІ ЗЛОЖЖЯ БІЗМУТУ.

Бісмут — це первень, що його широко застосовують у медицині. Препаратів бізмуту вживають головно до лікування сифілісу та шлункових і кишкових черяків. Преса металевого промислу повідомляє, що в Бразилії викрили нові зложжя цього цінного і пожиточного металю.

Зложжя бізмуту знайдено на степах між ріками св. Антонія і Ріо де Пейзе коло м. Конселкао. Бізмут виступає тут у формі жил металю завгрубшки на 15—35 цм., впорскнених у ґранітове підложжя. В бізмутовій руді находиться ок. 1.1 прц. чистого бізмуту. Досі видобули ок. 800 кг. бізмуту; 10 прц. зужив Фармацевтичний, а 85 прц. металюрґічний промисл.

УКРАЇНЦІ В ЕСПАНСЬКИХ БОЯХ.

До села Накло перемиського повіту наспіла вістка про смерть селянина Андрія Щигла, українця, що впав у боях під Овіедо, бючись у рядах урядових військ. Щигол виїхав ще у 1934 р. на роботи до Франції і там затягнувся до добровольців, що ішли на есанський фронт. Нема сумніву, що на еспанському фронті знайшлося більше українців, які попали там збаламучені большевицькою аґітацією.

КАТ НАРІКАЄ.

Польський кат Бравн вислав до міністерства справедливости письмо, в якому нарікає, що його поминули при авансах. А тимчасом настали „тяжкі часи". Амнестія забирає йому доходи, бо всі смертні присуди перемінюються на досмертну вязницю. Він дістає тільки 200 зл. місячної пенсії, з тим, що від кожного вішання дістане по 50 зл. На жаль вішати приходиться йому дуже рідко і він бідує.

ЗА ОБРАЗУ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ.

В окружному суді у Львові відбулася розправа проти безробітного кельнера, Ф. Міновича, реемігранта з Німеччини, під закидом образи польського народу. Його придержав вночі на вулиці постерунковий, питаючись, що несе під пахою. Мінорович відповів: „Іду до Гітлера!" і додав ще кілька слів, зневажливих для польського народу. Зате засудили його на 10 місяців вязниці. Після відчитання присуду Мінорович підніс по гітлерівськи руку вгору і крикнув: „Гайль Гітлер!" Суддя списав зним з місця протокол.

ОДЯГАЛЬНЕ ПОГОТІВЛЯ СЕРЕД НОЧІ.

Коли хтось вибирається на вечерниці, до театру або на іншу вечорову імпрезу, та тратить просто голову, коли в останній хвилині запримітить на свому одязі якусь пляму, або коли одяг роздереться. В Парижі є окреме заведення, яке працює тільки в ночі від год. 10. до 4. рано. Коли комусь трапиться така неприємна пригода, тоді він іде автом до одягального поготівля і оповідає свою недолю. Відтак іде до окремої кабіни, роздягається і передає фахівцеві одяг до направи. По 10 хвилинах дістає свій одяг докладно вичищений і так прецизійно направлений, що навіть сліду нема по плямі, чи дірі.

ПРОСТОТА ДАНЦІВ.

Люди, що знають прегарну Копенгагу — столицю Данії, погоджуються, що не справді малий Париж — тільки, що панує там атмосфера незвичайно симпатичної простоти.

Два артисти французької комедії розказували по повороті з Данії цікаву пригоду: проходжувалися вони раз коло королівської палати в Копенгазі і завважили зі здивуванням, що прохожі масово кланяються їм. Артисти втішилися дуже тим ентузіязмом і ненадійною популярністю та відклонювалися сердечно. Нараз побачили за собою... данського короля, який ішов за ними на прохід без ніякої охорони. Тоді артисти вклонилися королеві, що добре насміявся з тої сцени.

ЯК ПОЛЮЮТЬ НІМЦІ.

В 1936 р. застрілено в Німеччині 200 тисяч серенків, 800 тисяч серен, 2.7 міліона заяців, 1.2 міліона диких кріликів і 2 міліони куропатв.

САМОГУБСТВО АДВОКАТА.

В Лодзі скінчив самогубством адвокат Петро Кон, відомий перед світовою війною оборонець у процесах польських і російських революціонерів. У своїх оборонах посувався до того, що помагав засудженим і засланцям навіть матеріяльно. Таким чином роздав увесь свій маєток. Після війни, не маючи вже успіхів як адвокат, збіднів до краю і не мав з чого жити, тимбільше, що не хотів приняти від нікого ніякої підмоги. Перед кількома днями вбрався по святочному й отроївся люміналем.

НАСТУП ПОЛЯКІВ НА НАШІ ЗЕМЛІ

ВАРШАВА. — „Ґонєц Варшавскі" містить статтю про польську кольонізацію на українські землі, закидуючи своїм краянам брак досвіду і доброї волі в їх кольонізаційному наступі. В статті говориться: „В два рази коротшому періоді віддали ми добровільно, у власній державі, два рази більше землі в чужі руки ніж зуміли нам видерти займанці, (себто німці на Шлеську перед війною, — Ред.). Нищення польського стану посідання на Червенскі Землі урядами польської держави є одним з найтрагічніших проявів повного браку плянів в польсько-українській боротьбі... Наслідком браку плянів, повстали польські осади такі дрібні і слабі, що не мають належної правної опіки, ні морального оперття в місцевому польському суспільстві. Цьому осадництву виповіли українці безоглядну війну. Як відомо, інструкція ОУН наказує підпалювання польських осадників та нищення їхнього дорібку. Переведений терор зробив своє. Осадники після кількох літ побуту почали втікати з негостинної землі, відпродуючи свої осади справа русинам, що платять кожну ціну. З поверховних обчислень можна устійнити, що найменше 30 процент свіжих польських осадників покинули вже свої господарства".

ПОКИДАЮТЬ КАТОЛИЦИЗМ ЗАДЛЯ РОЗВОДІВ.

БИДГОЩ (Польща). — „Дзєннік Бидгоскі" пише: „Сорок тисяч осіб річно виступають на терені Польщі з католицької церкви і, щоби дістати розвід, переходять на інші віроісповідання. Сорок тисяч відступників, чи кажучи церковною мовою, апостатів що року! Страшні цифри! Свідчать вони про нечуваний розклад духа, про повний занепад волі, гарту, почуття обовязку, вірности засадам і напрямним життєвої лінії. Чогож можна сподіватися від відступників, що відреклися церкви?"

БОЛЬШЕВИКИ КРИВАВО РОЗПРАВЛЯЮТЬСЯ З ВЯЗНЯМИ.

РИГА. — З уральської округи доносять, що перед кількома днями спалахнув бунт у деяких концентраційних таборах тієї округи. З уваги на сильні морози вязні стали домагатися теплішої одежі та кращого харчу. Ці домагання ставили вони досить агресивно. Коли вязні на візвання чекіста не втихоморолися, він стрілив до них кілька разів з кріса. Але вязні, хоч деякі з них впали від куль, дальше виявляли свое невдоволення. Тоді чекісти витягнули кілька скорострілів і скорострільним вогнем „втихомирили" вязнів.

ЮГОСЛАВІЯ ВИДЕРЖУЄ НА СТАНОВИЩІ.

БІЛГОРОД. — В югославянськім парляменті виязалася гостра дискусія між деякими послами і премієром Стоядіновичем, який обстоює погляд, що Югославія повинна держатися здалека від Совєтів. Критики закидали премієрові, що його політика охолоджує супроти Югославії Францію і Англію, себто ті держави, які прямують до рівноваги потуг, а не до домінуючого скупчення сили в одних руках. На те премієр відповів, що з тими державами Югославія знаходиться в дружніх відносинах, але Совєтів всетаки вона не визнає так довго, як довго на теренах Югославії вони ведуть активну комуністичну пропаганду.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І ВАТИКАНОМ.

БЕРЛІН. — Папа видав енцикліку до німецьких католиків, в якій закликає їх видержати на своїх становищах в обороні католицьких принципів. В тій енцикліці папа звертає увагу німецькому урядові, що він ламає постанови конкордату. Уряд позволив цю енцикліку відчитати по всіх німецьких католицьких церквах. Проте церковні власти в Німеччині дивляться песимістично на свою боротьбу з націонал-соціялістичною струєю й дехто є гадки, що ця енцикліка прийшла запізно, і що в боротьбі з урядом церква не виграє.

МАЛИЙ ПОЛІТИЧНИЙ СКАНДАЛ.

ПАРИЖ. — Магдалина Ферієр, яка пару днів тому стрілила до французького дипломата, графа Шамбрена, призналася тепер на судовім переслуханню, що зробила це з пімсти, бо граф Шамбрен мав скомпромітувати її перед Бенітом Мусолінієм, котрого вона кохала. Пані Ферієр є пресовою кореспонденткою і як така кілька разів була на авдієнції в Мусолінього. Він був до неї дуже ласкавий, говорила пані Ферієр і навіть обіцяв ій стрінутися з нею приватно, але вона зрадила таемницю згаданому графові і той начеб то мав перестеречи італійського диктатора, що пані Ферієр є аґентка. За те вона хотіла застрілити ґрафа, але куля попала йому тільки в стегно.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МІСЯЦЬ РАДОСТИ І СМУТКУ

Березень, це той місяць, про який можна сказати словами поета, що в нім радість обнялась зі смутком. Бо коли згадуємо про березень, то перед очима кожного українця стоїть в першу чергу дата уродження нашого Національного Ґенія, як теж і сумна дата його передчасної, мученичої смерти, а разом з ними і Шевченковий заповіт: Вставайте, кайдани порвіте! І це було в березні, коли український нарід спробував ці кайдани пірвати, бож саме у тому місяці 1917 року повстала в Києві Центральна Рада, а з нею зачалося новітнє відродження української державности. Та теж у місяці березні наші відвічні вороги — Москва й Варшава — подали собі руки до згоди і поділили між себе наші рідні землі. А було це в Ризі, в березні 1921 року.

Березень це теж той місяць, в якому в 1923 році Рада Амбасадорів допустилася у Парижі міжнароднього злочину і дала згоду на прилучення до Польщі західно-українських земель, зглядом нашої Ґаличини, себто тої нашої вужчої Батьківщини, з якої походить більша часть української імігрaції в Америці.

Як бачимо з тих кількох дат, то в місяці березні є нам над чим думати. Шевченковий місяць насуває нам дійсно дуже важні задуми, коли мати на увазі цього Духа Нації, що з нього відроджувалася Українська Держава, ак теж і ту домовину, в яку поховано Українську Державність.

Та найважніше те, чим уявляє собою місяць березень як цілість, як сума тих усіх важних історичних подій, про які вже згадано. Отже з цього боку є він для нас великою наукою. Він пригадує нам, що все те, що заповів нам Шевченко як нації, здійснюється на очах сучасного покоління, та що саме цьому поколінню припала честь здійснити Ідеал Нації. Згадані вище події, звязані з березнем, говорять пророчисто, що про здійснення нашого ідеалу рішатимемо — ми самі. І то одиноко в тім розумінні, що коли не витворимо самі своєї власної сили, української державности не осягнемо. Тому саме перше й найважніше наше завдання: сконсолідувати себе самих, сціпити своє власне нутро. Рішення, що запали в Ризі чи в Парижі — переходові. Вони такі абсурдні як і ті постанови Версайського договору, що їх уже світ знехтував. Кількадесятьміліоновий український нарід ще прийде до слова. А як скоро, це залежатиме у величезній мірі в першу чергу від нього самого, від його готовости в даний і відповідний момент виступити солідарно й з повною рішучістю за свою самостійність, державність і соборність. А це значить, що той новий березень може прийти кожної хвилі. І залежно від того, яку будемо тоді уявляти силу, той момент буде радісним або сумним.

„ТАЄМНИЦІ ЕСПАНСЬКОГО ДВОРУ"

I.

Кожний диктаторський режім має свої таємниці. Поки були в европейських державах абсолютні монархії, то про побут і внутрішне життя володарів люди могли довідатися головно з книжок, зложених в романовім стилі: „Таємниці еспанського, російського (чи якого іншого) двору". Також „двір" наслідника російських царів Сталіна має свої таємниці. Звичайно, брудні й криваві, бо добрих діл своїх диктатор не мусів би ховати.

Про таємниці Сталінової політики подав дуже цікаві відомости невідомий автор, „Старий большевик", в паризькім орґані російських соціял-демократів „Соціялістичний вістник". Подаємо головне і суттне з цього листа, що був присланий з Москви.

У вступі автор зазначає, що процес проти Зіновєва, Каменева і тов. у серпні 1936 року був цілковитою несподіванкою для комуністичної партії. Цей процес відбувся в „огірковім сезоні", коли вся комуністична аристократія порозїздилася на літні вакації, на полювання, на місця спочинку в Криму, на Кавказі і ін. Сам Сталін теж виїхав був на відпочинок. Тому процес і розстріл Зіновєва і др. навіть найвизначніші большевицькі діячі відчули, як „удар довбнею". „Старий большевик" у своєму листі приходить до думки, що смертні присуди на Зіновєва-Каменева не був випадковим фактом, а що цим Сталін почав систематично й послідовно виконувати свій плян — нищення старих большевиків.

Із усіх передсмертних заповітів Леніна, як подає дописувач „Соціялістичного Вістника", ніодин не був додержуваний так твердо, як той, щоб большевики не повторили помилки французьких якобінів: **взаємного винищування.** Тому комуністична влада, уживаючи терору супроти всіх партій і всіх верстов суспільства, робила виїмок для своїх людей, до яких „найвища міра кари" не відноситься. Правда, бувало, що й комуністів розстрілювано, але не за політичні ухили, а за злочини на державній службі. За участь в комуністичній опозиції ні Ленін ні Сталін (аж до 1936 року) комуністів не карали смертю. Так твердить „старий большевик". Із практики московських комуністів на Україні можемо дати поправки. Бо за „національний ухил" українських комуністів розстрілювано і за часів Леніна і пізніше. Так, від кулі чекістів загинув військовий комісар української радянської републики Василь Шахрай ще 1919 року, коли він видав був свою книжку „До хвилі", в якій різко критикував політику московських большевиків на Україні. Також від 1932 року хвиля кривавого терору вдарила була комуністів української національности, при чім Постищев робив своє діло без комедії судового процесу (розстріли Палащука, Букшованого, пізніше, — братів Крущельницьких і ін). Теж і бувшого комісара освіти на Україні Шумського задушено десь нишком у большевицькім казематі, за „національний ухил". Але перейдемо до дальшого оповідання „старого большевика".

Проти Сталіна в добі першої пятилітки було велике невдоволення в народніх масах і в самій комуністичній партії. Аджеж його „ґенеральна лінія" загнала була велику хліборобську країну на край смерти від голоду. Оттоді виступив був визначний комуністичний діяч Рютін із своєю „плятформою". Рютін доказував у своїй нелеґально виданій книзі, що треба дати селянству вільно господарити, скасувати колективізацію, Сталіна Рютін називав „злим духом російської революції", який завів революцію над безодню через свою мстивість та владолюбство. Книжка Рютінова мала великий успіх серед комуністів, особливо серед молоді, бо Рютін вимагав негайного усунення Сталіна. Рютіна заарештовано, і Ґ.П.У. вимагало для нього кари смерти, як того хотів Сталін. Але проти цього була більшість у політичнім бюрі комуністичної партії. Сталін доводив, що Рютіна треба розстріляти, бо, мовляв, прихильність до терору шириться між советською молоддю під впливом „плятформи" Рютіна. Він казав, що треба карати не тих молодих завзятців, а тих, що дали їм думку боротьби проти нього, Сталіна, терором. „Плятформа Рютіна", казав Сталін, це є заклик убити його, як секретаря компартії. Але більшість членів політ. бюра, і особливо Кіров, була проти розстрілу Рютіна. Сталін мусів на це погодитися, але затаїв свою злість і образу.

Тимчасом після великого врожаю 1933 року положення в СССР змінилося на ліпше. Авторитет Сталіна, як виконавця „ґенеральної лінії", зріс. Кіров і багато інших комуністів доводили, що прийшов час, щоб поширити більшість партії з опозицією і примирити комуністичну диктатуру з народніми масами, зменшивши терор. В цім напрямі на Сталіна старався впливати також письменник Ґоркій. Загальний настрій членів компартії був за цією лінією Кірова. Навіть „президент" СССР Калінін у промові на ювилейнім святі Ґ.П.У. — Чека в Петербурзі зазначив у промові:

„Це є наша траґедія, що ми мусимо вживати таких страшних заходів, але всі ми нічого не бажаємо так щиро, як того, щоб мати можність покинути терор".

Р. Т.

„ЗАМОЖНЕ ЖИТТЯ" В УССР В 1936 Р.

З трибун советських столиць СССР Москви, Києва і інших гомоніли недавно ще заяви про радісне, щасливе і заможне життя селянства в СССР та про щасливу молодь виховану в дусі комунізму. Ці заяви нічим не обосновувались і треба було їм вірити просто без нічого або й не вірити.

Нас цікавить в першу чергу „заможне" життя **українського** селянства в московському комуністичному раю. Про це одержано деякі дані, які змальовують його в дещо відмінній, бо протилежній красці, як це роблять москалі і русотяпи на Україні.

Перед нами деякі дані з обсягу діяльности диктатора урожаю на Україні Сванідзе, земляка московського диктатора Сталіна. З них виходить, що заможне життя на Украні мають декілька десятків тисяч начальників колгоспів, радгоспів та працівників машинотракторних стацій—МТС. Позатим селянство чорно бідує.

На Україні, чи краще сказати в межах УССР, цебто частині України нараховуєсь тепер 27,834 колгоспів, що обєднали в собі 3,704,700 самостійних селянських господарств. В них на 1 колгоспника випадає коло 2.8 гектарів засівної площі.

„Заможне" життя характеризують такі цифри заробітку колгоспника на трудодень: (дані за 1936 рік).

5,000 колгоспів (18%) не дали жадного прибутку і рахуються нерентовними. В них колгоспники не одержали нічого за трудодні.

14,762 колгоспів (533 одержують за трудодень на колгоспника до 1 карбованця, при чому більшість з них лише 25—50 копійок. Їх теж зараховуємо до нерентовних, бо за ту суму в СССР нічого купити не можна.

5,845 колгоспів (21%) видають колгоспникам від 1—2 карб. за трудодень.

2,031 колгоспів (7.3%) видають за трудодень від 2—5 карбованців.

196 колгоспів (0.7%) видають колгоспникам за трудодень понад 5 карбованців. Рекорд становить 1 колгосп в Молдавщині над Дністром, що видає колгоспникам по 10 карбованців за трудодень, а це тому, що там колгоспники ловлять і продають рибу, дальше городовину та овочі і мають начальником колгоспу чесну людину.

Отже 71% колгоспів на Україні, це дефіцитові підприємства, які нічого своїм членам не дають. При середній заплаті на трудодень заробить людина на рік при умові, що буде працювати кожного дня лише 364 карбованців, за які має одягнути себе і родину, заплатити податки і ріжні пожички та дати в роді на еспанську оборону та на політичних еміґрантів з Німеччини і т. п. При тому завважимо, що чоботи в СССР коштують 250 карбованців. Отже людина за рік заробить стільки, що купить собі чоботи та може ще що, щоб голому не ходити. Про родину вже й нічого й говорити.

Заробіток не залежить від урожаю, бо коли урожай більший, то більше забирає Москва хліба і більше пропадає в кишенях ріжних начальників колгоспів та їх помічників. Скільки дістають дійсно начальники колгоспів, невідомо.

Для порівнання дані про заробіток робітників в радгоспах місячно: робітник 150 корбованців, тракторний бриґадир 232 карбованців, тракторист 251 карбованців, шофер 362 карбованців, комбайнер 459 корбованців.

Або в МТС місячно заробляють: механіки 176 карбованців, шофери 231 карбованців, робітники 301 карбованців, комбайнери 711 карбованців.

Скільки дістають начальники радгоспів і МТС невідомо.

В додатку до того в 1936 році було на Україні 786,000 сільськогосподарських дворів без коров (тобто 22.5% всіх). Важко назвати заможним таке життя, коли в селянина діти не мають молока.

Отже стан українського селянства є катастрофальний і заяви про заможне щасливе життя, як зачувати з Москви і Києва, належать до **байок.**

Причини такого стану: села не люблять систему, саботажі, брак людей до праці, неврожай в 1936 році, брак тягла через брак волів і коней, недоладна праця МТС, розкрадання гроша начальниками, великі державні заготівлі, висока натуроплата для МТС за їх роботу, високі примусові датки на ріжні цілі, великі витрати на будови приміщень для управлінь колгоспів, оплата охорони колгоспів, якою завідує НКВД (ҐПУ), хабарі для вищих начальників, угощування війська і ріжних перехожих партійців, військові реквізиції, нищення хліба в колгоспних складах, часті пожежі і т. п.

В додаток треба ще згадати й те, що в 1936 році зменшено було хлібоздачу державі до 0.3 сотнара з гектара з метою, щоб решта йшла на збільшення виробітку на трудодень та на збільшення запасів хліба в колгоспників, а прикордонні райони з ЗУЗ зовсім звільнено від хлібоздачі з пропаґандивною метою, та щоб було більше хліба для розкладених там військ і пограничної охорони.

В великій скількости колгоспів не виплачено селянам за трудодень нічого, хоч по розрахункам малиб були вони дещо дістати. Багато членів колгоспів, побачивши, що з заробітком погано, набрали з колгоспних кас авансами багато грошей. Ті суми перевищували їхній заробіток за цілий рік. Повернути вони їх в касу не можуть, бо нічого не мають. Ті суми покривають з грошей, що мали їх виплатити колгоспникам, які ніяких авансів не брали і їм нічого не виплачують.

Щоби ратуватись перед катастрофою поведено офіційну пропаґанду по селах за стахановством в сільському господарстві. В 1936 році навербовано 60,000 стахановців, що дали на своїх ланках добрі урожаї. Міліонова селянська маса остала поза стахановством. Колгоспи, в яких є стахановці, не мають чим оплатити їх трудоднів, що в свою чергу підриває стахановський рух. Село відноситься до стахановства вороже, переслідує їх і вбиває. Тому коло них подекуди ставили окрему сторожу. Охороняли і їх ділянки на полі перед знищенням. Стахановство обійшлось колгоспам дорого, бо для стахановських ланок вони мусіли давати гноїво, насіння, тягло оплачувати подорожі аґрономів з районів і областей, приймати розкішно ріжних можновладців, що приїздили хвалити стахановців і т. п. Вкінці мусіли виставляти сторожу як коло них так коло ланок і її оплачувати.

Плян стахановства в сільському господарстві на Україні виконано лише на 80%.

Виглядів на покращання на 1937 рік нема, бо селянин неохоче працює даром для Москви.

У. П.

М. О. Лейкін.

ПІД ЕСПАНСЬКИМ НЕБОМ

Гумористична повість.

(24)

— А хай оглядаються! Я собі з того нічого не роблю, як на мене дивляться.

— Мужчині все одно, а жінка мусить дбати про красу.

— Залицятися тут зайве, бо й до когож будеш залицятися? Зодягайся тай їдемо. Свіже повітря добре тобі зробить, зрештою можеш узяти серпанок. Я читав, що еспанки дуже побожні та люблять часто сповідатися, то певно сьогодні при неділі буде їх багато. Не побудемо чейже тут до другої неділі, то треба користати з нагоди.

— А певно, що тут нема чого сидіти! Я гадаю навіть, що завтра поїдемо. Бо і щож тут надзвичайного в цій Еспанії. Мадрид малпує Париж і кінець!

—Я гадаю, що треба би поїхати кудись у глибину краю, щоб зазнайомитися з провінцією та життям народу.

— І не думаю! Волю вже зупинитися на довше в Парижі. Куплю собі завтра еспанських мережок і матиму доволі цієї дурної Еспанії!

Ґлафіра Семенівна відложила оцет і припудрувала уста.

— Коли ти вже постановила покинути позавтра Еспанію, то тимбільше треба спішитися з огляданням Мадриду. Таж ми не були ще у славній ґалерії образів. Ти сама згадувала, що в Мадриді є найстарші у світі образи.

— Я читала у провіднику, що тутешня ґалерія образів найславніша у світі. Оглянемо її завтра. Знаєш, по пудрі я почуваюся краще.

— А бачиш! То можемо їхати до церкви. Завтра ґалерія образів, нині церква, а вечором театр... Зодягайся, під серпанком ніхто нічого не запримітить.

— А що буде з тим капітаном. Ми повинні підіждати на нього.

— Капітан світова людина, тож не прийде до нас так рано, а зявиться може підчас другого снідання, на які вернемося до готелю.

— А чернець писав, що капітан прийде до нас рано, тому я пригадую.

— То скажемо портієрові, щоби просив капітана, хай зажде на нас. Попрошу його на снідання.

Ґлафіра Семенівна надягла серпанок, а як приглянулася в дзеркалі, сказала:

— Якось не видно, що я запухла. Їдьмо до церкви.

Пів години потім їхали вже до церкви Сан Ізідоро. Сонячний ранок осяяв Мадрид. Вікна домів були повідчинювані, в багатьох показувалися голови мужчин і жінок. Тому що був святочний день, був теж більший рух на вулицях і по ресторанах. Перед винарнями стояли столики, а при нихмужчини ріжного віку грали в кости та пили вино. На бальконах домів показувалися дівчата з цвітами у волоссю. Хоч у місті був більший рух, не видно було ніде народньої ноші, а цим дуже гризся Іванів.

Церква Сан Ізідоро, сіра та зверха занедбана, не вражала ні архитектонічною формою, ні величавістю викінчення. На колюмнах гніздилося багато голубів, камінні сходи, що вели до святині, були знищені та зле вдержані. Перед церквою були юрби прошаків. Перед головним престолом відправляв богослуження архиєпископ в окруженні численного клиру. Хор черців співав на переміну з хором дітей у білих стихарях. Орґани звеніли величаво, одначе набожних було мало, головнож мало було мужчин. У лавках сиділи переважно старі жінки у мережкових хустках на голові з великими молитвенниками.

— Якаж тут пустка! — озвався Іванів до жінки.— Сама скажи, при неділі, при такому величавому богослуженні, що його править архиєпископ, людей можна порахувати! Тож усі ті поезії, що прославляють побожність еспанців, це очевидна брехня. Сповідальниці також пусті.

— Дайже мені спокій! Щож я можу знати? Ось краще скажи, чи не пізнати, що мені губа спухла?

— Алеж не пізнати... Ну, ну, мені й на думку ніколи не прийшло, щоби книжки аж так могли говорити неправду.

XVIII.

Коли Іванови вернулися до готелю, портієр сказав їм, що молодий офіцир маринарки жде на них у їдальні.

Ґлафіра Семенівна збентежилася.

— Ах, Боженьку! Якжеж я покажуся з такими викривленими устами?.. Не можу йти відразу до їдальні, мушу припудруватися трохи.

— А щож я маю робити, чи йти зазнайомитися з ним? — спитав Іванів.

— Іди... Або ні... Зазнайомимося зним обоє разом.

— Може краще буде, як скажемо його попросити на гору? Скажемо принести снідання до кімнати...

— Хіба вже краще прийняти його на горі. Я спущу стори, то уста мої не будуть так страшно виглядати. Лише що в нас тісно, то булоб невигідно снідати при малому столику. Сядьмо у вінду, а в кімнаті роздумаємо ще докладніше над цією справою.

У мешканні Ґлафіра Семенівна знову стала нарікати:

— Треба дійсно нещастя, щоби мене комарі покусали саме тоді, коли, нас має відвідати хтось!

— Е, не розумію, на чому тобі так дуже залежить, чейже не думаєш цілувати того капітана, то не маєш чого попадати в розпуку.

— Ах, якеж це дотепне!... Знаєш чейже, що люди висловлюють думку про ближніх на основі першого вражіння, а мої уста Бог зна на що похожі. Ба, про твою фізіономію то вже навіть не згадую, бо то не лице а...

— Та мене й так капітан не буде цілувати...

— Дурниці плетеш і кінець.

— Щож? Чи маю йти до їдальні по капітана, чи ні?

Ґлафіра Семенівна мала саме відповісти, та в ційже хвилині застукав хтось до дверей.

— Ах! Боженьку! Це він, напевно він — говорила Ґлафіра, ховаючи пудер у комоду.

— Антре!

До кімнати ввійшла француза та сказала з усмішкою:

— Молодий офіцир маринарки бажав би відвідати вас.

— Просити, чи ні? — спитався Іванів.

(Дальше буде).

У школі.

Учитель: Хто з вас, діти, може мені сказати, що це таке „довіря?"

Зголошується малий Моріц:

— Довіря, прошу пана професора, то велике ризико!

Гості пішли до їдальні. Прикулькевича посадили знову біля панни Наталки. Прикулькевич старається, як може, забавити панну Наталку. Говорить багато. Це дуже зчудувало дівчину:

— Боже, як ви змінилися! Тамтого тижня за ввесь вечір ви ледви видушили зі себе щось два слова!

— Так—відповідає Прикулькевич без надуми—та тамтого тижня я був забув дома мої зуби!

— Чи в вашому селі не народився який славний поет?—питається турист.

— Гадаю, що ні. Принайменше в тих вісьмох літах, як я вже живу в цьому селі.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВАРВАРИ.

Під таким наголовком розписався „Свет" проти ідеї самостійности України. Мовляв, усі українські сепаратисти, себто ті, що стоять за відірвання України від Росії, це варвари.

На доказ цього „Свет" наводить ноторичний висказ Куліша: „Народе без путя, без чести й поваги".

Що Куліш сказав ці слова, це правда, але проти кого він говорив ці слова? Проти „сепаратистів"? Ні, ці слова звертав Куліш не лише проти „сепаратистів", але й проти всіх українців, отже й тих несвідомих національно людей, що йдуть за злуку з Росією.

Отже, якщо вони правдиві, то вони відносяться й до „Света".

ДЕ ПРАВДА?

„Свет" виходить з заложення, що слова Куліша правдиві.

Та чи з того, що таке сказав Куліш, уже виходить, що вони правдиві? Хоча Куліш грав визначну ролю в українськім національнім русі, чи й з того вже виходить, що все, що він сказав про свій народ, правда? Невже чоловік і на найближчих собі людей не скаже деколи прикрі речі, яких незгідність з правдою він самий потім бачить?

Дорікаючи українцям некультурністю, „Свет" радить українцям держатися єдности з московським народом. Та про цей народ великий московський письменник Іван Турґенев, оглядаючи великий французький музей Лювр у Парижі, сказав: „І так кождий народ дав людству щось гарного, а ми, москалі, дали людській культурі один тільки кнут!"

ОСВІЧЕНА ЛЮДИНА.

Відомий анґлійський письменник Гилер Белок, що їздить тепер по Америці з відчитами, говорив останньої неділі в Ню Йорку відчит про занепад релігії в Европі.

Як переконаний римо-католик, бесідник говорив в користь католицизму, а проти протестантизму. Він сказав, що в Европі є ще одна християнська церква, православна, але він про неї нічого не говорив, бо, мовляв, він не є з нею достаточно обізнаний.

По цім якраз пізнати освічену людину, що вона не говорить про річи, з котрими вона мало обізнана. Неосвічена людина зраджується часто якраз цим, що вона береться радо говорити про річи, котрих вона не знає, і ображається, коли їй хтось скаже, що вона чогось не знає.

ЧИ ДЕШЕВО?

У нюйорських ґазетах появилося оголошення:

„За три центи за слово можете помістити в ґазеті своє оголошення за пошукування роботи"...

Показується, що пересічне оголошення за працею коштувало би коло півтора доляра. Таке оголошення не займає більше як одну четвертину цаля. Ґазета оголошує це як незвичайно дешеве оголошення.

Тамчасом наша ґазета числить за оголошення на цілий цаль 40 центів. І є люди, які нарікають, що це задорого. Бо, мовляв, в інших українських ґазетах можна оголошення дістати дешевше.

Отже хто має слушність? Чи справді це дешево заплатити півтора доляра за чверть цаля? Чи це справді задорого 40 центів за цілий цаль?

ДЕ МІРА?

Іншими словами, як міриться дорожнечу оголошення?

Здавалося би, що одинокою мірою дорожнечі величина оголошення. Більше оголошення повинноби коштувати більше, менче оголошення менче.

Але видно це не все, бо нюйорська ґазета, що хвалиться дешевиною оголошень, рахує півтора доляра за чверть цаля, а наша ґазета рахує 40 центів за цаль.

Міра в одній річи, якої люди, що не знаються на оголошеннях, не беруть під увагу. Справа в числі примірників даної ґазети, що розходиться між людей.. Як одна ґазета має 20,000 примірників, а друга ґазета має 100,000 примірників, то видно оголошення другої ґазети будуть читати 5 разів більше людей, ніж буде читати першу. Чи не буде тоді слушно, як друга ґазета почислить за оголошення кілька разів більше, ніж перша? Як ми дамо те саме оголошення до обох ґазет, то одна й друга буде мати стільки само роботи зі складанням оголошення, але більша ґазета буде мати більше роботи з її печатанням, бо вона печатає 5 разів більше примірників, ніж перша, Отже в неї й папір, і чорнило, і робота буде коштувати більше.

ЗБЛИЖЕННЯ ЧИ ВІДДАЛЕННЯ.

У Відні мали в неділю грати проти себе дві футболеві дружини: одна австрійська, друга італійська. Зібралося 50,000 видців. Почали грати, але австрійці так часто ломали правила гри, що суддя гри мусів двох з них відправити з поля гри. Видці гукали на італіянців так, що наконець гру треба було відкликати.

Американці кажуть, що ця ворожнеча між членами двох дружин є випливом політичного напруження між Австрією й Італією.

З цього виходило би, що в Відні найшлося 50,000 австрійських патріотів, які вважають, що на політичні кривдження Австрії Італією відповідається гуканням публики на італійських грачів.

ХТО ЦЕ ПРИДУМАВ?

Пішла тепер по Америці справжня пошесть сидячий страйк. Рівночасно пішли дебати за те, хто придумав ці сидячі страйки?

Американський письменник хорвацького роду, Луис Адаміц, каже, що придумали їх американські робітники. Підприємці кажуть, що придумали сидячий страйк у Франції комуністи. Нюйорський суддя Пекора каже, що придумали його американські банкирі, коли прийшли в 1933-тім році домагатися від конґресу одного потрібного їм закона. А нюйорська ґазета „Нюз" виступила з думкою, що сидячий страйк придумали колись українські жінки; мовляв, давніше на Україні жінки залицялися до чоловіків і, як котрий не хотів женитися з дівчиною, вона засідала в його хаті, поки його не заставила з нею женитися.

Такий то клопіт з авторством, котрого не запатентовано.

ДОКАЗ ЗАГОВОРУ.

Доносять з Лондону, що там відкрито заговір на життя анґлійського короля Юрія Шестого.

Доказ заговору такий: в домі одного чоловіка найдено ніж до кидання, завинений у ґазету з мапою коронаційного походу.

Це такий доказ заговору, як той доказ старої культури, щото його подав грек і жид у суперечці зі собою. Говорив жид: „Наша культура вища, бо як учені копали під замком в Єрусалимі, то найшли під ним дроти. Доказ, що старинні жиди знали телеґраф".

„То ще нічого", каже грек. „Як копали під замком в Атенах, то дротів ніяких не найшли: доказ, що старинні греки знали вже бездротний телеґраф".

ЖАРТ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА НАРОДУ.

Цей жарт оповідають не лишень греки, але й жиди.

Одначе, як оповідає цей жарт жид, то зле розумовання в його оповіданню насміває жид.

Того роду жарти це так, як добрий бук: хто його вживає, все його так повертає, щоби ним ближнього вдарити по голові.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Ювилей Жіночого Відділу Укр. Дем. Клюбу.

В неділю, дня 21. лютого Жіночий Відділ Українського Демократичного Клюбу, який є заразом і 22. відділом Союзу Українок Америки, обходив пятьлітню річницю свого існування. З цеї нагоди відбувся святочний концерт в У. Н. Домі при Фліт вул.

Свято відкрила пані Евгенія Дмитрів, голова Жіночого Відділу Укр. Дем. Клюбу, зясувавши в коротких словах початки заснування орґанізації. Вона теж зазначила, що головна ціль орґанізації: дбати про те, щоб всі наші жінки були горожанками Злучених Держав, як теж старатися зацікавлювати американський світ українською справою. Крім цього, говорила бесідниця, кожна українська жінка в Джерзі Сити повинна теж бути членицею Союзу Українок Америки.. А це станеться тоді, коли жіноцтво зрозуміє вагу цеї праці, яку виконує С. У. А.

Потім виступила так добре відома нашому загалові орхестра композитора Михайла Гайворонського, що відограла низку ріжних композицій, які публика приняла як звичайно дуже тепло. В супровід орхестри відспівала панна Мелясія Милянович „Там на горі сніг біленький", „Чом, чом" і „Стоїть гора високая". А окремо відспівала ще пізніше „Аве Марія" українською мовою, у власнім перекладі. Її милозвучний голос знайшов серед слухачів щирох любителів, які не щадили їй оплесків. Обдарено її теж і китицею квітів. Квіти одержала теж зовсім заслужено і акомпаніяторка, панна Оля Дмитрів, що дуже гарно виявила свій музичний талант у сольовій продукції (Зеквер : Колюмбіне).

Ще згадаю, що частиною орхестрової програми диригував молодий музикант, Марсел Ваґнер, що вивязався зі свого завдання зовсім добре.

Промову анґлійською мовою виголосив д-р А. П. Коман, професор Колюмбійського університету в Ню Йорку. Бесідник використав нагоду роковин Юрія Вашинґтона й розповів про американську боротьбу за самостійність. А потім порівнав ду боротьбу зі змаганнями українського народу до волі. Зокрема ще виказав признання для українських жінок за їх громадну працю.

Про працю жінки на ріжних ділянках говорила пані М. Ваткинс, головна урядничка з Інтернешенел Інститют в Джерзі Ситі.

Д-р Л. Мишуга говорив про участь української жінки в народнім житті в старім краю, як теж вияснював, звідки беруться такі типи жінок, повні посвяти, як Бесарабова, Гнатківська і т. п.

Діти членицъ відспівали Гимн Союзу Українок. Панна Скочипец відограла вдатне скрипкове сольо, а панна Маруся Ваґнер віддеклямувала з чуттям чистою українською мовою „Українко вставай і з волі користай". Потім відограно веселу комедію на одну дію „Жінка горою", в якій виступали: пані Софія Микитка і панове: Н. Перчишин і В. Журавецький. Усіх тих виконавців програми як і аматорів, що виступали в комедії, публика щиро оплескувала.

При кінці промовляла пані Анастасія Ваґнер, голова Союзу Українок Америки, заохочуючи жіноцтво підпирати найбільшу жіночу орґанізацію С. У. А. Бесідниці вручив комітет китицю квітів, в доказ признання за щиру працю в У. Д. Клюбі (Жіночий Відділ).

Свято закінчено відспіванням національного гимну. А потім гості й члениці Клюбу удалися до інщої салі на товариську гостину, підчас якої була товстмейстеркою пані Анета Кмець з Йонкерс. Підчас перекуски представниці орґанізацій складали ріжні привіти від ріжних місцевих і позамісцевих орґанізацій.

Свято й гостина гарно вдалися. Були на нім представниці жіноцтва з Ню Йорку і довколичних місцевостей.

Присутна.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 17. березня померла в 48-му році життя ФРАНКА ПАЛУК, члениця сестрицтва Любов, від. 37 У. Н. Союзу в Елізабет, Н. Дж. Покійна походила з села Поляна, повіт Ліско, Галичина. Полишила девять дітей. Покійна була вдовою через 8 років, але настільки була свідомою жінкою, що дбала за себе і за діти. Похорон відбувся в суботу рано, 20. березня, з дому жалоби. В похороні взяли участь члениці відділу 37-го У. Н. Союзу і відділ Дочок України С. У. Америки в Елизабет, Н. Дж. Похоронні обряди відбулися в укр. кат. церкві, де о. И. Чаплинський виголосив прощальне слово.

Жінки і дівчата, котрі бачилисьте похорон тої бідної вдови, вступайте до нашого відділу і У. Н. Союзу, бо інші орґанізації, переважно чужі, не дадуть тої обслуги, що наші українські при У. Н. Союзі. В. Їй П.

Евдокія Кардаш, секр.

НІМЕЦЬКА СТАТТЯ ПРО УКРАЇНУ.

Орґан провідника націонал-соціялістичної молоді Бальдура фон Шираха — „Вілле унд Махт" („Воля й Могутність") приносить у числі з 15. лютого аж на девятьох сторінках працю невідомого ще українцям Тиля Айке п. з. „Траґедія України". На обгортці цього двотижневика вміщено великими літерами ще один заголовок „Багатство й недоля України".

Автор дає рідко-цікавий, майже вичерпуючий політичний, расовий, історичний, культурний, ґеоґрафічний та економічний розгляд української проблеми взагалі та боротьби українців за відокремлення від СССР і відновлення самостійної державности на поневолених Москвою землях України — зокрема. Схематична етноґрафічна карта з сучасними політичними кордонами й економічна діяграма відсотку скарбів України у відношенні до цілого СССР (зерно, цукор, вугілля, залізо, камяна сіль і манґан) влучно ілюструють (рисунки позначеного літерами „КП") статтю, що має безспірне велике політичне значіння під оглядом освідомлення чужинців про український рух.

Про збройний рух українців після 1917 року стаття м. ін. каже:

„Українці вважають свій нарід за самостійну — відмінну від росіян і поляків щодо мови, звичаїв, культури й політичних змагань — націю. Це яскраво видно у відношенні українців до советської системи. Бож Україна властиво „з недогляду" стала советською республикою. Коли саме молодий український рух під проводом **Петлюри** (підкреслення в оригіналі — Ред.) дійшов був уже до власної державности та зайнявся вигнанням большевицької сили поза українські межі, так звана „біла" контрреволюція на чолі з ґенералом Денікіном зробила помилку, воюючи проти Петлюри — замісць злучитися з ним проти большевиків. Таким робом знищили себе взаємно обі протибольшевицькі армії, а большевизм створив — як той третій, що сміється — „Українську Советську Республику".

Стаття кінчається згадкою останніх селянських заворушень на Україні, що „вказує на те, як поширився цей рух".

Для загалу українського при цій нагоді буде цікаво довідатися, що штаб Бальдура фон Шираха й редакція „Вілле унд Махт" містяться в будинку на Кронпрінценуфер 10. Цей будинок увійшов уже в новітню українську історію, бо він був власністю Української Держави в 1918—1923 рр. Саме в цьому будинку, аж до рапальського миру між Берліном і Москвою, Українська Народня Республика мала своє дипльоматичне представництво.

Після насильної передачі українського посольства ваймарським керманичам Німеччини представникам Москви, большевики не могли там довго втриматися. Десь у 1927 р. московський уряд продав український будинок одному з німецьких асекураційних концернів. Пять років пізніше той концерн збанкротував. За не дуже велику ціну провід націонал-соціялістичної партії придбав український посольський будинок і передав його провідникові всієї молоді Німеччини, Бальдурові фон Шираховi. — („Діло".).

Подружа розмовонька.

Жінка: Петрусю, колиб ми щераз були молоді, чи ти оженився би зі мною?

Чоловік: Ірино, сидимо тут так спокійненько побіч себе, то чогож маємо зачинати суперечку?!

ТРИ МІЛЬЙОНИ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМ ОЖИДАЄ МЕХАНІЗАЦІЇ.

Звідомлення Освітного Бюра виказує, що майже половину американських фарм можна поправити через заведення хліборобських машин, а кромі того додатково один міліон фарм можна змодернізувати через заміну більшости їх машин на новіші моделі. Дотичні інформації були передані зборам Товариства Самохідних Інжинірів, котрі недавно тому відбулися у Дітройт, Мішіґен.

Вияснюючи свої погляди відносно того, що приміненя машин до управи землі було головним фактором у минувшім народнім зрості Америки, Ґері Ґ. Дейвис, директор дослідів при Інституті фармерського Знаряддя в Шікаґо, виказує факти, що 1820 року треба було 83.1 відсотків усіх робітників краю до оброблювання фарм, коли у 1900 році, після того як удосконалено кінну машинерію, вистарчало для виконання такої самої праці тільки 35.5 відсотків із загального числа робітників.

Дальше він виказує, що через уліпшення машинерії, особливо при заміні кінних машин на моторові, 1930 року треба було тільки 21.5 відсотків робітників на фармах. Сьогодні ніодна індустрія не моглаб існувати, якби давня робуча сила людини не була звільнена з фарм.

Томуто ріжнородні мотори, виробу Діселя чи інші, у формі тракторів та силових заводів значно зменшили потребу фармерських робучих сил, навіть коли зробити порівнання відносно надзвичайного перевороту, який наступив через уживання машин до кошення та вязання.

Порівнюючи числа змін від 1820 до 1900 року зі змінами, які наступили від 1900 до 1930 року, можна бачити, що у цих останніх трицять роках, поширені хліборобські кінні машини причинилися до зменшення потреби фармерських робучих сил на 69 відсотків.

Для тих, котрі ляментують, що механізація фарм була одною з причин клопотів, які повстали через депресію, Ґ. Ґ. Дейвис вказує на те, що скасування тільки одної машини як, наприклад, дочищення вовни, зломало би націю до сучасного стану.

Ґ. Ґ. Дейвис каже: „Якби обходилися без машин та не зменшали нашої продукції нижче пересічної скількости останніх десять років, треба було би 37 міліонів людей, працюючих по вісім годин денно через триста днів річно, для ручного відділення зерна від вовняного льну". Потреба вимагала би коло одної четвертої частини всього населення тільки для самого збору вовни.

Коли вперше появилися трактори для тягання хліборобських машин, котрі попередно тягали домашні звірята, повстало нове стремління до поліпшування машин та силових одиниць як поодинокої рівної цілости. Вислідом того руху, як сказав Ґ. Ґ. Дейвис, була економія та поліпшення способів виконування праці.

Ґ. Ґ. Дейвис обчислює, що не зважаючи на це, що є три міліони фарм у Злучених Державах, обнимаючі кожна пядесять акрів землі або більше, котрим треба хліборобської механізації.

ФЛІС.

Малий Юрчик прийшов у гості до бабусі. Бавився гарно, їв ріжні тісточка. Вкінці розплакався.

— Що з тобою Ти чого плачеш?—питається бабуся.

— Бо бабуся позволила мені їсти стільки тісточок, скільки схочу, а я тепер не можу зїсти тільки скільки хочу!

ВІДОЗВА

до братів-земляків за океаном, уроженців Черниховець, збаразького повіту.

Знаючи вашу любов до Рідного Краю і ваше привязання до рідного села, а заразом памятаючи вашу жертвенність для загальних народніх цілей, ми постановили звернутися до вас з гарячим проханням: поможіть нам перебудувати Народний Дім. В свойому часі ви вже складали жертви на будову Народного Дому і ми його збудували. Однак зі зростом свідомости і єднання всіх наших громадян і з розвоем місцевих товариств, як кооперативи „Рідна Хата", що міститься в 3 домах, Тов. „Рідна Школа", „Сільський Господар", каса „Райфайзенка", — наш Народний Дім показується замалий і не може помістити всі згадані товариства, а театральна саля вже замала, щоб помістити всіх громадян, бажаючих взяти участь у виставах і зборах.

Теперішний виділ читальні постановив перебудувати Народний Дім. Пляни готові, та брак у нас готівки, бо село вбоге. Ми знаємо, що і вам, Дорогі Браття-земляки, стало гірше, та всеж таки ми віримо, що ваше жертвенне серце нам допоможе. Тож не жалуйте жертв і поможіть нам розбудувати нам нашу культурну інституцію, а своїми жертвами причинитесь до розбудови народнього життя і піднесення рідного села. А ми вас і ваших жертв не забудемо. Зготовимо поіменний спис жертводавців і він видніти ме на стінах нашого Народного Дому на постійну згадку про вас. Ласкаві жертви просимо присилати на руки голови читальні Просвіти в Черниховцях, повіт Збараж, або на адресу:

Іван Мельник,
298 Monroe St., Passaic, N. J.

Шлемо Вам щирий привіт з рідного села:

Виділ читальні Просвіти: о. Евген Мацалюх, голова; Чіхрай Володимир, містоголова; Таращук Юлько, секретар; Скалецький Михайло, господар; Джус Теодор, скарбник; Бойко Володимир, бібліотекар; Притуляк Іван, член Виділу.

МАЛА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.

Слово „фізичне виховання" — стає у нас тепер дуже модне; чуєте його всюди, але заразом дають йому різне значіння, якщо утотожнюють із змагами (спортами). Тимто й не від речі буде подати коротко тих декілька заміток про фізичне виховання, його мету, середники й тощо.

Що це фізичне виховання?

Фізичне виховання — це частина загального виховання, точніше — це вирозумоване поступування у відношенні до молоді, відданих опіці вілповідно підготованих педагогів.

Це вирозумоване поступування випливає головно із свідомости **мети виховання взагалі.** Випливає ще й з того, що знаємо, як ділають на людський організм **фізичні умовини окруження,** ріжні види **мязного руху** та ті діяння, що в них на перше місце висувається співжиття із природою та відповідно нормоване мязеве зусилля.

Мета фізичного виховання.

Мета фізичного виховання — це **людина й її здоровля, її дух і тіло.** — Тимто й метою фізичного виховання є:

Скріпити здоровля, зробити людину відпорною на недуги, додатно вплинути на утворення хрустального **характеру** через: здисциплінування, розбудження практичної інтеліґенції, привчення до зусилля та льояльного суперництва, усуспільнення, тощо. Не менш важна мета ф.-в. це **досконалення будови** та **розвинення** основних **рухових справностей,** а це сила швидкости, зручности й витривалости.

Наше знання ф.-в. основуємо на тому, що пізнаємо та очеркуємо фізіольоґічні та психічні прикмети осібняка, що його маємо виховати. — Залежно від того — добираємо відповідні для нього ріжні фізичні умовини, рухи й чинности.

Ті середники мусимо методично провірювати, чи наші применення ріжних рухів, тощо, дають відповідні наслідки.

Зясуймож собі, якими середниками послуговується ф.-в. у прямування до своєї мети.

Середники фізичного виховання.

Середники ф.-в. — є фізичної, хемічної, фізіольоґічної, психічної натури. Є це головно ділання фізикальних чинників природи, як: **сонця, повітря, води, поживи, терену, приладдя й живих істот,** з якими то чинниками аустрічається людина, так психічно, як і фізіольоґічно.

Залежно від потреби послуговується ф.-в. ріжного роду видами руху.

Поєдинчі види рухів і чинностей, що їх приміняється у ф.-в. це: рухові забави й гри, виховна руханка; виховні змагання, хороводи танці, спів, музика.

Ось коротка енциклопедія фізичного виховання. Як бачимо, його мета: здорова людина, сильна тілом і духом, словом: **характерна одиниця.** Тимто й кожна нація старається поставити своє національне й фізичне виховання на як найвищий рівень. Позаду інших народів не може остатися й українська нація. Чим більше одиниць дбатиме про ті справи, тим сильнішою буде нація, тим краща буде її будучність. — („Новий Час").

Е. Ж.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Коляда на дім в Слободі.

Комітет помочі будові народнього дому в селі Слободі, ярославського повіту, має тепер в касі $177, з чого $77 зібрав на лісту і придбав з балю, а $100 з коляди. З коляди прийшло $108, але було $8 розходу. Жертвували: М. Насевич $3; по $2: А. Пашук, П. Патко, С. Гість, І. Кушеляк, А. Зілінка, М. Боднар, І. Шеґда; М. Сивуляк $150; по $1: М. Чопик, І. Іваніцький, І. Довил, Г. Дацко, М. Мілічава, Ю. Мокрицька, А. Наконечна, В. Козел, М. Сосновий, М. Струс, С. Гвіздь, Ксеня Гаврилюк, П. Сірий; І. Лучин, Т. Дубик, П. Мельник, С. Ґаламага, Я. Нечипір, Н. Шестак, Ф. Шост, Юстина Каріновська, М. Мохналь, З. Каготка, М. Шикула, А. Нагірний, Т. Борин, П. Карп, М. Гісь, Пелагія Сікорська, Й. Ваврів, Валерія Пачковська, М. Кісь; по 50 ц.: Д. Підгайний, Анна Нагірна, Анна Вухняк, Наталія Шеґда, П. Пачковський, М. Білий, Г. Буркенбек; О. Нагірний, І. Муха, Д. Матищак, М. Качмарчик, А. Чорнейка, Марія Кривачка, П. Наталевич, Й. Бриславський, О. Слезак; по 25 ц.: Н. Шестак, М. Филип, І. Буртік, А. Біґеза.

Ходили колядувати: Іван Дуда, Николай Курко, Михайло Воробель, Яким Воробель, Катерина Яріш.

К. Яріш, секретарка.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(137)

Калі Бвана хотіла ненавидіти цього чоловіка, цього.. цього... що взяв її силою в свої обійми і поцілував. Як негарно з його сторони! Проте в ньому було щось цікавого, щось привітного, що радісно ділало на дівчину. Вона сиділа недалеко Олд Таймера і дивилася то на його ніж, що вправно витісував стрілу, то на його, повне мужескости лице.

Та втім вона чогось розлютилася і відвернула на бік голову. З другої сторони йшла їм на зустріч величезна малпа. „Дивись" скричала вона з цілої сили. Олд Таймер підняв голову і побачив малпу. В одній секунді він був на ногах. Дівчина стояла біля нього. Він до неї закликав: „Біжи, Калі, втікай, рада Бога". Та дівчина вперто стояла при ньому.

Вона знала, що він хоче своїм життям її рятувати. Та в її жилах теж плила кров західньої цивілізації. У своїй ніжній долоні вона стискала дрючка, готова, коли потрібно, вмерти разом з Олд Таймером. Спинюючи одною рукою Калі Бвану, Олд Таймер висунувся наперед, щоб загородити шлях малпі. А малпа не спиняючись підходила до них все ближче і ближче.

Вона підійшла вже лиш на кілька кроків. В останнє Олд Таймер благав дівчину, щоб рятувалася, бо все одно вона йому не поможе. Краще, щоб тільки одно з них згинуло, а не обоє. Та дівчина вперто стояла при ньому. В цьому не було розсудку, та було „щось" що далеко краще від „розсудку". „Дівчина білої раси не покидає мужчини в небезпеці", думала собі Калі.